

پیمایش الگوها در معماری بومی روستایی

گالشکلا و بورخانی

ملیکا کیوانی نژاد

www.ketab.ir

اشارت چاپ

سرشناسه	: کیوانی نژاد، ملیکا، ۱۳۶۴ - Keivannjad, Melika
عنوان و نام پدیدآور	: پیدایش الگوها در معماری بومی روستایی گالشکلا و بورخانی / ملیکا کیوانی نژاد
مشخصات نشر	: تهران: چاو، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ صفحه ص:؛ جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۴-۷۳-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. (۱۷۱)-۱۸۰.
موضوع	: معماری بومی--ایران--گالشکلا
موضوع	: Vernacular architecture--Iran--Galeshkola
موضوع	: معماری بومی--ایران--بورخانی (روستا)
موضوع	: Vernacular architecture--Iran--Bourkhani
موضوع	: معماری بومی--ایران--مازندران
موضوع	: Vernacular architecture--Iran--Mazandaran
رده بندی کنگره	: NA ۱۲۸۰
رده بندی دیویی	: ۷۲۰/۹۵۵۵۳۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۴۹۶۷۸

www.ketab.ir

اشارت با

پیمایش الگوها در معماری بومی روستایی

گالشکلا و بورخانی

ملیکا کیوانی نژاد

صفحه آرای: سعید سعیدی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: ناژو

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۴-۷۳-۷

نشانی: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان وحید نظری غربی، پلاک ۹۹،

فکس: ۶۶۹۷۰۷۱۶

تلفن: ۸-۶۶۹۷۵۰۰۷

www.chav.ir info@chav.ir

Chavpub

فهرست

۹	پیشگفتار
---	----------

فصل اول

۱۱	مفاهیم کاربردی
۱۲	تعاریف عملیاتی
۶۷	رویکردها، الگوها و نگرش‌ها
۸۸	جمع‌بندی

فصل دوم

۹۱	جامعه مورد مطالعه
۹۱	ویژگی‌های جغرافیای طبیعی
۱۰۱	ویژگی‌های زمین‌شناختی
۱۰۲	ویژگی‌های جغرافیای انسانی
۱۰۴	ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی منطقه
۱۱۰	ویژگی‌های جغرافیای اقتصادی
۱۱۳	ویژگی‌های کالبدی بافت روستاهای منطقه
۱۲۳	جمع‌بندی

فصل سوم

۱۲۷	یافته‌های پژوهش
۱۲۷	یافته‌های توصیفی
۱۵۲	آزمون یافته‌های تحلیلی
۱۵۲	جمع‌بندی

فصل چهارم

۱۵۵	راهبردها و تدابیر
۱۵۵	روند بازشناسی الگوها
۱۶۷	محدودیت‌های پژوهش
۱۶۷	پیشنهادات
۱۷۰	مدل مفهومی الگوی زبان معماری بومی مناطق روستایی شمال ایران
۱۷۱	منابع

پیشگفتار

معماری بومی؛ معماری است که به نیازهای انسان، در ارتباط با خود، جامعه، جهان پیرامون و طبیعت (نیازهای اساسی) پاسخ مناسب داده و بر مبنای هویت انسان، به صورت یک حرکت پویا در طول زمان شکل گرفته است.

زندگی روستایی نیز، نوعی از زندگی همراه با تولید و مبتنی بر ساختارهای بومی است که این ساختارها، به خصوص در گذشته نمادی از هویت و بیانگر ساختارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نیز معرف شرایط اقلیمی منطقه بوده است. در مناطق روستایی، زبان الگوی معماری بیشتر با ابعاد محیطی معماری بومی، انطباق دارد و کریستوفر الکساندر اولین بار با مطرح کردن نظریه زبان الگوگامی مؤثر در این زمینه پرداخت. به اعتقاد وی تمامی بناهایی که تاکنون ساخته شده‌اند چه سنتی و چه نوین همگی آن‌ها شکلشان را از زبان‌هایی می‌گیرند که سازندگان شان به کار می‌برند؛ و این زبان است که به ساختار معنا و مفهوم می‌بخشد و آن را از بی‌هویتی ناشی از آن نجات می‌دهد. بنابراین الگوی خانه‌ها تجلی نیروها و عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن‌هاست و از طریق بررسی ویژگی‌های خانه‌های روستایی می‌توان به روابط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و همچنین به ارزش‌های فرهنگی، سنن و آداب مردم در زمان برپایی آن‌ها و نیز چگونگی توسعه و گسترش روستاها پی برد. نحوه ساخت خانه‌های روستایی تا حد زیادی به طبقه‌بندی روستاها بر اساس گروه‌های اجتماعی و تعیین قدمت و تاریخ تکوین آن‌ها کمک می‌کند.

عوامل تعیین‌کننده معماری بومی را می‌توان همان عوامل (مولدهای) توسعه پایدار یعنی: طبیعت، مردم (جامعه)، ساخت و الگو، دانست.

معماری گذشته ما دارای هویت بوده چرا که متناسب با فرهنگ، اقلیم، کاربران و منطقه

طراحی می‌شد، که در آن آرامش و راحتی احساس می‌شد. به واقع معماری گذشته ارزش‌های گونه‌شناسانه را در مفهوم «گونه» تبلور و آن را انتقال می‌داده است.

الگوی مسکن روستایی به منزله برقرار کننده نسبت میان عناصر آن فرض می‌شود و هر الگو قاعده‌ای است که بیانگر شیوه ساخت است و به عبارت دیگر، الگوزمانی شکل می‌گیرد که انسان‌ها بتوانند با استفاده از آن به فضاها شکل دهند.

امروزه با بررسی دنیای پیرامونی، قاعده‌مندی خاصی در نظام پیچیده طبیعت و ذهن انسان‌ها دیده می‌شود، که برای برقراری نظم و تعادل در زندگی ضروری است. از این رو تصمیم‌گیری در شرایط متفاوت ملزم به ساده کردن پیچیدگی‌ها از لحاظ ذهنی و یافتن نوعی قاعده‌مندی در نظم و بی‌نظمی است تا از این طریق الگوهایی را شناسایی و به خاطر بسپارند، الگوهایی که کشف آگاهانه الگوهای طراحی را در پی دارد.

در دهستان لفور از توابع استان مازندران، دوروستای بورخانی و گالشکلان نیز از یک معماری خاص و کاملاً بومی برخوردارند، که هدف کتاب حاضر پی بردن به الگوهای معماری بومی است و در واقع درصدد آن هستیم تا بفهمیم الگوها در حین شکل‌گیری از چه نگرشی تبعیت کرده‌اند؟ کتاب پیش‌رو در پی کشف دیدگاه‌هایی است که روستاییان و معماران بر مبنای آن اقدام به ساخت مسکن نموده‌اند و لذا سعی بر این است تا الگوهای مؤثر بر زبان الگوی معماری بومی روستایی تحلیل و واکاوی شود.

در انتها بر خود لازم می‌دانم از کلیه عزیزانی که در پیشبرد هدف و به ثمر رسیدن این کتاب یاری‌ام نمودند، تشکر نمایم.